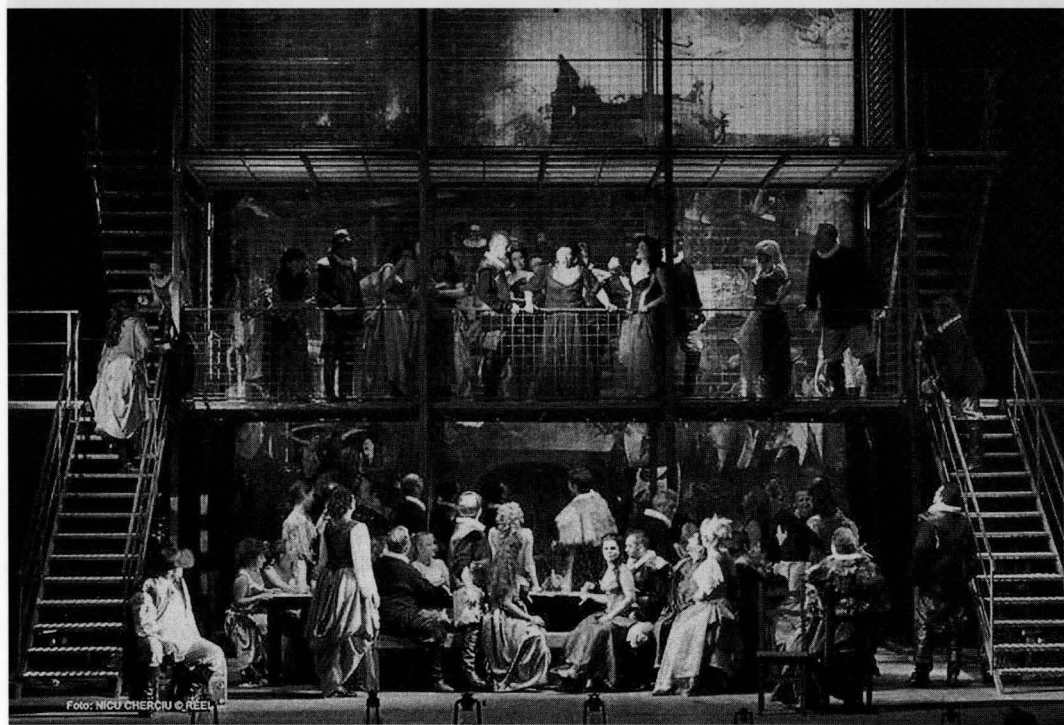

Elena-Maria ȘORBAN

De la Verdi la Stravinski

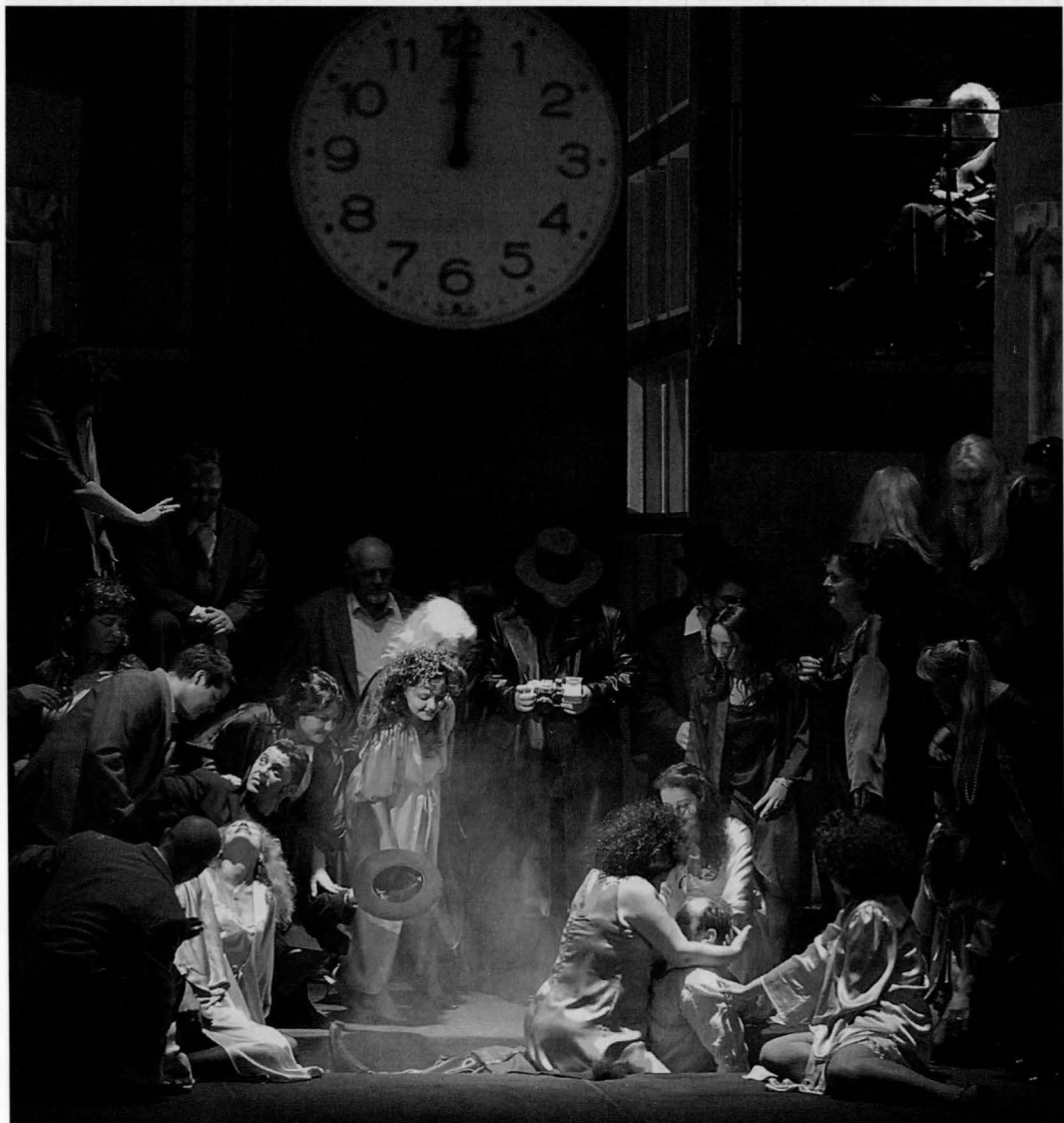
Drumul de la Verdi la moderni: o provocare pe care publicul clujean de operă nu a acceptat-o încă pe deplin. Provocare lansată de directorul prestigioasei instituții muzicale din Cluj-Napoca, Rareș Trifan, care alternează premiere verdiene – *Othello*, regizat de Mihai Măniuțiu, *Forța destinului*, sub propria direcție de scenă – cu piese moderne, în engleză, precum *Candide* de Leonard Bernstein, *The Rake's Progress*, de Igor Stravinski. Regretabil, neacceptată – din cauza reticenței față de valorile noi. Astfel că *musicalul* lui Bernstein abia a avut câteva reprezentații, iar la Stravinski, sala este deja sub jumătate...

Forța destinului, de Verdi. Prejudecățile, războiul, destinul împiedică împlinirea dragostei cavaleresti, în versiunea romantică a lui Verdi și a libretistilor săi. Un subiect perimat, am putea crede... Muzica lui Verdi atrage însă și astăzi, iar regizorul a știut să se identifice cu conținutul ideatic, căruia îi reevaluează mesajul și îl transmite cu forța originală. Scenograful Valentin Codoiu asigură un cadru formal auster, asociat, uneori, cu opulență coloristică: bare metalice sugerând schematism inchiizitorial, respectiv, ample scene de gen, provenite din imaginarul medieval suprarealist – între care cea a mulțimii de la han este antologică nu numai vizual, ci și coral. Așa cum se cuvine genului, protagoniștii sunt purtători

ai dramatismului – de data aceasta, soprana Carmen Gurban, tenorul Vlad Budoiu și chiar cel care întruchipează personajul negativ, baritonul Martin Fülöp sunt convingători nu numai prin înalta clasă a muzicalității, ci și prin frumusețea lor romantică, premisă a credibilității actricești. Încă un avantaj al spectacolului, de nivel european: calitatea artistică a realizării rolurilor secundare, datorată (în ordinea afișului) lui Marius Chiorean, Liliane Neciu, lui Mircea Moisa, Emanuel Popescu, Alexandrei Hordoan, lui Petre Burcă, Florin Pop, Sándor Simonfi. Dirijorul József Horváth știe să își transpună exigența, la toate compartimentele vocale și instrumentale, dar și să integreze cursul muzicii în teatralitate – fiind, potrivit rezultatelor, un colaborator eficient al regizorului.

Corul, pregătit, pentru toate spectacolele, de Vladimir Popcean, asistat de Corneliu Felecan, susține exemplar substanțialele pagini de care beneficiază în

aceste partituri. Ansamblul este întinerit cu absolvenți de profil, din ultimele promoții, iar fiecare membru își onorează titulatura de artist liric și corespunde actricește.

Cariera unui libertin, de Stravinski. Banii, profesionistele sexului, tranzacțiile, căsătoria cu o celebritate, utopiile sunt forțele care îl distrag pe bărbat de la plictisul dragostei adevărate. Pe vremuri, dar și acum. Doar că un libret scris astăzi probabil nu ar mai aduce laitmotivul iubirii feminine constante, depreciațat între timp. Anne Trulove (*sic!*), o *Solveig* pornită la drum, căutându-și iubitul și salvându-l în ultima clipă, este un ideal depășit. Nu mai există iubiri adevărate, doar interese momentane. Așa că opera lui Stravinski, din 1951, ar putea să pară desuetă. Nu este, deoarece calitatea muzicii îi asigură perenitatea, iar regia montării clujene captează interesul spectatorului. Cu sinceritate, nu știam unde și-a dezvoltat Mihaela Bogdan fantezia, unde a învățat atâta meserie – era o studentă discretă la Cluj și o pierdusem din vedere. Așa că i-am căutat biografia artistică pe internet, aflând că și-a continuat studiile regizorale la *Indiana University Bloomington* – unde se desăvârșise și Rareș Trifan, înainte de a deveni regizor angajat, apoi director al Operei Naționale clujene – și la *Internationale Haendel Akademie Karlsruhe*, că are o companie artistică numită *exArt*, unde așteptăm să vedem rezultatele. (Am mai descoperit că a regizat la Cluj, *Maria de Buenos Aires*, de Piazzola, spectacol la care fusesem anul trecut, dar subiectul neinteresându-mă, atunci nu mă documentasem asupra realizatorilor.) Revenind la regia operei de Stravinski, am remarcat două calități esențiale: o concepție de ansamblu corelată cu elaborarea detaliilor, în mod adecvat muzicii.

Concepția de ansamblu la ***Rake's...*** este caracterizată de consecvență, eleganță, fantezie – regia fiind susținută exemplar de scenografia lui Cristian Rusu, de la Teatrul Național clujean. Consecvență, mai ales în caracterizarea *Annei*, a cărei modestie se exprimă prin britanic pragmatica bască și bicicletă, care o însoțesc mereu. Eleganță: conturarea lui *Nick Shadow*, un Mephisto modern, într-un anturaj de tip mafiot. Fantezie: legătura conjugală dintre diva cu barbă, *Baba the Turk*, și *Tom*, concretizată printr-o funie (asemenea celei care, într-un ritual medieval, îi unea pe Orfeu și Euridice în versiunea regizorală a lui Ponnelle, la opera lui Monteverdi..., ci cu semnificații negative, aici). Melomanii pot fi mulțumiți să audă voci și muzică impecabilă, la tenorul Cristian Mogoșan în rolul central și soprana Mihaela Maxim (*Anne* din distribuția premierei; în spectacolul din ianuarie 2010, am ascultat-o pe Lucia Bulucz; cu acuratețe, însă fără volum), la baritonul Cozmin Sime (*Nick*), mezzosoprana Iulia Merca (*Baba*), la interpreții rolurilor episodice, Ovidiu Daniel, un tenor de mare clasă, Ștefania Barz, respectiv Amelia Zehan, Sándor Simonfi. Iubitorii de teatru vor savura mai ales scene precum Londra prostituatelor, licitația sau jocul de cărți cu diavolul. Un spectacol care îmi amintește de versiunea lui Andrei Șerban la *Povestirile lui Hoffmann*, pe care am văzut-o la Viena, în 1995. Doar că atunci vizualitatea halucinantă sufoca muzica. De această dată, la Mihaela Bogdan, teatralitatea reușește să fie dinamică, fără a afecta recepția muzicii.

Am admirat munca și rezultatele artistice ale corului și ale orchestrei, sub bagheta dirijorului Adrian Moraru, dar și elocvența claviaturii mânuită de Lucian Dușa, în secțiunile camerale. O pronunție englezească lăudabilă, o dicție bună, o traducere românească de calitate, pe ecranul de subtitrare.

Două spectacole la care îmi propun să revin, pentru că de fiecare dată sensurile îmi apar îmbogățite!